

1. Referentie

Referentie	Nys, K. & Wouters, A. (2001). De betekenis van empowerment voor het opvoedingsondersteunend werken met kansarme gezinnen. <i>Pedagogisch Tijdschrift</i> , 26, (1), 19-43.
Taal	Nederlands
ISSN	0166-5855
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Dit artikel, geschreven door Kristien Nys en Anita Wouters, betreft de schets van een kader voor opvoedingsondersteuning met kansarme gezinnen. Dit groepswork vindt in de praktijk zowel met ouders van tieners als met ouders van jonge kinderen plaats. De vormgeving aan het groepswork wordt vanuit de praktijk gevoed: een bottom-up strategie waarbinnen het vraaggericht werken een centrale positie inneemt. Naast dit principe worden nog tal van andere principes naar voor geschoven die sterk aansluiten bij of een weerspiegeling zijn van 'empowerment' en van de basisprincipes en voorwaarden van 'opvoedingsondersteunend werken'.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin, welzijn
Trefwoord(en)	Armoede, empowerment, gezin, gezinsbegeleiding, kansarmen, kansarmoede, opvoeding, opvoedingsondersteuning

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Kristien Nys & Anita Wouters

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Kan, door het werken met basisprincipes uit het empowermentgedachtegoed, opvoedingsondersteuning met kansarmen verbeterd worden, in die zin dat ernstige opvoedingsproblemen bij deze doelgroep zouden kunnen voorkomen worden?
Hypothesen	Ervoor zorgen dat 'bedreigende' hulpverlening in kansarme gezinnen overbodig wordt, vereist ondersteuning bij het opvoeden in kansarme gezinnen, waarbij de opvoeding (en dus de ontwikkeling van een kind) veelal onder druk staat van risicosituaties of stressfactoren. Het empowermentgedachtegoed kan hier van betekenis zijn, in die zin dat bijvoorbeeld ondersteuning gezien wordt als het helpen van ouders bij het vinden van hun eigen weg in het opvoedingsproces. Ze krijgen de kans hun visie (in groep) te expliciteren en structureren. Niet de tekorten, maar de groeimogelijkheden dienen als aangrijpingspunt genomen te worden. Een belangrijke rol wordt ook gegeven aan communicatie, waarbij men wil streven naar een dialogale houding, waarin pedagogen met ouders een 'zinstichtend' gesprek voeren over opvoeding met als uitgangspunt de concrete vraag of behoefte van de ouders.

6. Methode

Onderzoeks-methode	De onderzoekers werken nauw samen met een praktijkinstelling: VZW De Keerkring, waarbij de co-auteur A. Wouters te situeren is. VZW De Keerkring wordt vermeld als praktijkinstelling die opvoedingsondersteuning biedt aan kansarme gezinnen. Vanuit de confrontatie met de behoefte van kansarmen om aan hun vragen, bekommernissen,... omtrent opvoeding een plaats te geven binnen een zogenaamd positief
--------------------	---

	aanbod, de (vraaggestuurde) vormgeving aan dat aanbod (bottom-up-strategie) en de reflectie op de in-ontwikkeling-zijnde praktijk, is de hier vooropgestelde denkpiste ontstaan. Daarbij werd gezocht naar theoretische kaders: o.m. het transactionele procesmodel van de gezinsopvoeding, de contextuele gezinstheorie, de theorie van het pedagogisch perspectief nemen en het zinstichtend gesprek. Het samenspel tussen deze praktijk- en theorie-ervaringen ligt a.h.w. aan de basis van het ontwikkelend kader voor opvoedingsondersteunend groepswork met kansarme gezinnen.
Onderzochte groep	/
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Het bereiken van de ouders (het ontstaan van de groep)	De volgende stappen zijn van belang: activering, werving en toeleiding van de doelgroep. Het activeringswerk betreft ten eerste het komen tot een verkenning van de eigen situatie en verheldering van de behoeften en ten tweede deelname aan het aanbod. Voor het aanspreken van een zo groot mogelijke groep potentiële deelnemers aan het opvoedingsondersteunend groepswork wordt in de regio een actief wervings- en toeleidingsbeleid uitgevoerd. Er vinden talrijke contacten met wervers plaats.
Het op gang brengen en het structureren van het communicatieproces over opvoeden	Omdat het de bedoeling is dat de deelnemers op eigen wijze vorm geven aan de activiteiten, zij twee elementen van belang: het expliciteren van ervaringen en verwachtingen i.v.m de opvoeding en het structureren en verhelderen van die ervaringen en verwachtingen. De ouders vertellen hun eigen verhalen en bespreken in groep een aantal thema's.
Perspectieverruiming of werken met herinneringen, contrasten	Zo zal de groepswerker trachten de verhalen in een ruimer kader te plaatsen door te verwijzen naar de contextuele bepaaldheid van de opvoeding. Thema's over gezinsrelaties laten toe dat men ook over de perspectieven van de afwezigen kan spreken. Kansarmen hanteren vaak een communicatievorm die vooral gericht is op het opbouwen en in stand houden van o.a. de machtsstructuur in het gezin in plaats van het overbrengen van inhoudelijke boodschappen,... Precies deze gehanteerde communicatievormen bieden aangrijpingspunten om de opvoedingsrealiteit te herdenken.
Naar een realistischer perspectief op de opvoeding	Er zijn steeds spanningen en zorgen in een opvoedingsrelatie. Deze moeten we aanvaarden. Ook moeten we niet zomaar als deskundige het recept van de beste opvoeding naar voor schuiven. We moeten daarentegen ouders ondersteunen in het uiten van hun visie op opvoeding en hen daarbij verheldering brengen, met als uitgangspunt dat zij zelf de verantwoordelijken zijn.
De positie en de betekenis van de groepsbegeleider	De rol van de begeleider is belangrijk, omdat hij de aanzet moet geven, maar ook beperkt omdat hij op de achtergrond moet blijven. De dialogale houding van beide partijen is belangrijk.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In het kader van een dissertatieonderzoek wordt een theoretisch concept en methodiek uitgewerkt voor opvoedingsondersteuning aan ouders uit gezinnen die sterke beperkingen ondervinden in hun kansen op ontplooiing, ten gevolge van verschillende met elkaar verweven moeilijkheden en tekorten. In het artikel wordt een concept en een methodiek voorgesteld. De uitgangspunten zijn: erkenning dat zorgen en spanning in elke

opvoedingsrelatie voorkomen en dat het legitiem is om hiervoor hulp te zoeken (versus stigmatisering van kansarme ouders die met een opvoedingsvraag naar buiten komen); respect voor de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouders (toetsing en optimalisering van de kwaliteit van opvoeding gebeurt in dialoog met hen); tot stand brengen of in stand houden van een belangrijke protectieve factor in de opvoedingscontext, nl. sociale ondersteuning: communicatie en begeleid groepswork krijgen een belangrijke rol toebedeeld in de opvoedingsondersteuning. Theoretische kaders zijn o.m. het transactionele model van de gezinsopvoeding, de contextuele gezinstheorie, de theorie van het pedagogisch perspectief nemen en van het zinstichtend gesprek.

Om de methodiek toe te lichten worden volgende thema's uitgelegd en gesitueerd in de theoretische contexten: het bereiken van de ouders, m.a.w. het ontstaan van de groep; het op gang brengen en het structureren van het communicatieproces over opvoeden; perspectieffruiming of werken met herinneringen, metaforen en contrasten; naar een realistischer perspectief op de opvoeding; de positie en de betekenis van de groepsbegeleider. Tot slot wordt de methodiek gesitueerd t.a.v. de empowermentgedachte.